

Les 1: Kennismaking met kanker.

Doel:

- Leerlingen worden bekend met de betekenis van het woord kanker.
- Leerlingen leren dat kanker een ernstige ziekte is en dat dit voor mensen, die dit in hun omgeving meemaken heel verdrietig/moeilijk is.
- Leerlingen helpen om te gaan met de confrontatie met kanker (eventueel in hun omgeving) door er met hen over te praten en hen middels verwerkingsmaterialen de gelegenheid te geven zich te uiten.

Benodigdheden:

- Animatiefilm '[Paultje en de Draak](#)'
- [Kleur- en puzzelboek](#) 'Paultje en de Draak'
- Kwartetspel 'Paultje en de Draak'
(Een DVD, boek en kwartetspel zijn te bestellen via de pagina 'te bestellen materiaal', het boek ook los via de [webwinkel](#))

Eventueel:

- Boek '[Janice vecht terug](#)'
(Schulz, M. Uitgave van de VOKK 2002, ISBN 90 75281 315)
- Boek '[Prinses Lucie en de chemoridders](#)'
(Schlichting, G. Uitgave van de VOKK, 2001, ISBN 90 7528 1285
(Deze boeken zijn te bestellen via de pagina 'te bestellen materiaal' of los via de [webwinkel](#))

Noot:

in deze les wordt een verband gelegd tussen: de ziekte kanker, dat je er dood aan kan gaan en dat ook kinderen kanker kunnen krijgen. Beoordeel of in uw klas de leerlingen besef hebben over 'dood gaan'. Gebruik eventueel de term 'niet meer beter worden'.

inleiding	Toon de film ' Paultje en de Draak '. Deze gaat over een kind dat kanker krijgt en de behandeling die daar op volgt. De tekenfilm heeft geen gesproken tekst en middels een tweegesprek zal daarna het onderwerp kanker worden geïntroduceerd. "Ik laat jullie een film zien. Het lijkt op een sprookje, maar eigenlijk is het geen sprookje..... soms is het waar."
-----------	---

Instructie	Voer een tweegesprek over kanker. Maak tweetallen en vertel elkaar wat je in de film hebt gezien en wat je is opgevallen. Probeer te sturen in de tweegesprekken door middel van onderstaande vragen: • Paultje in het verhaal is ook ziek. Wat zou hij kunnen hebben? • Wat stelt de draak voor? Wat doet hij? • Hebben jullie wel eens van kanker gehoord? • Wat gebeurt er met je als je zo ziek bent? Het is een ziekte die je meestal aan de buitenkant niet ziet, maar die van binnen zit. Probeer het woord kanker te ontlokken of benoem de ziekte zelf.
	Voer na het tweegesprek een klassengesprek. Laat eventuele ervaringen en vragen van de leerlingen aan de orde komen. Hierbij komt de nadruk te liggen op het feit dat kanker een ernstige ziekte is en dus veel verdriet veroorzaakt bij de mensen, die het hebben en de mensen in hun omgeving. Laat de volgende onderdelen aan de orde komen: • Kanker is een ziekte die je meestal niet kunt zien aan de buitenkant. Er zitten dan verkeerde/slechte cellen in je lichaam. • Je moet voor de behandeling heel vaak naar het ziekenhuis. Daar krijg je medicijnen tegen de verkeerde cellen. • Kanker is een ernstige ziekte. Sommige mensen gaan zelfs dood aan kanker. (Of: Soms kunnen mensen niet beter worden). • Volwassen mensen kunnen kanker krijgen. Vaak is de kanker al een tijdje aanwezig in hun lichaam. Zij kunnen wel veel doen om kanker te voorkomen door zo gezond mogelijk te leven. Dus niet roken, gezond eten en genoeg bewegen. Maar zelfs dan kunnen ze kanker krijgen. • Kanker bij kinderen ontstaat zomaar, daar kun je niets aan doen.
verwerking	Het kleur- en puzzelboek 'Paultje en de Draak' bevat verschillende spelletjes, puzzeltjes en kleurplaten. Speel het Kwartetspel 'Paultje en de Draak'..

extra	<u>Voorleesboek: Prinses Lucie en de chemoridders</u> Prinses Lucie is 4 jaar als ze een tumor in haar buik krijgt. Zij wordt geopereerd, maar er blijven slechte cellen in Lucies lichaam zitten. Een wijze oude vrouw heeft een geneesmiddel. Een vloeistof met kleine chemoridders die de slechte kankercellen kunnen verslaan. De prinses verliest haar haren en voelt zich soms slap en moe van het geneesmiddel, maar de kankercellen worden verslagen. Lucie wordt beter. <u>Voorleesboek: Janice vecht terug</u> Een verhaal over wat er gebeurt als een vriend of vriendin ernstig ziek wordt. In de herfst krijgt Janice, het vriendinnetje van Charlie Brown leukemie. Ze moet naar het ziekenhuis om behandeld te worden. Charlie Brown en zijn vriendjes gaan bij haar op bezoek. Na een paar maanden komt ze voor het eerst op school. Het acceptatieproces van de klas en van haar zusjes wordt heel goed beschreven. In de lente is ze helemaal beter en zijn haar haren weer aangegroeid.
-------	--

Les 2: Wat is kanker?

Doel:

- Kinderen bekend maken met het feit dat schelden met het woord kanker niet fijn is.
- Kinderen leren wat het woord kanker is.
- Kinderen leren welke verschillende vormen van kanker er (onder andere) zijn.
- Kinderen attent maken op het feit dat schelden bij pesten hoort en dat het geen fijn gevoel geeft.

Benodigdheden:

- Bijlage 1: het placemat-model.
- Bijlage 2: tekst over kanker.
- Verwerkingsmaterialen.

inleiding	Houd een vragenrondje naar aanleiding van het placemat model. (bijlage 1). U deelt deze A4 vellen uit en maakt groepjes van 4 leerlingen. Iedere leerling krijgt een eigen potlood. Iedere leerling krijgt een eigen vakje en het middenvak blijft leeg. U laat de kinderen opschrijven (in het eigen vak) wat schelden is. Om de kinderen op weg te helpen kunt u de volgende beginvragen stellen: • Wat hoort er bij pesten en plagen? • Wat hoort er bij schelden? • Wat voel je er bij? • Wat is schelden? Laat de kinderen er een paar minuten aan werken. Zo veel mogelijk alleen laten werken. Nadat de kinderen in hun eigen vak hebben geschreven, bespreken ze in het eigen groepje wat ze samen vinden, zoeken naar de overeenkomsten, en dat schrijven ze op in het middelste vak. Bespreek deze resultaten in de hele groep/klas. De vellen kunt u aan iedereen laten zien door ze in het lokaal op te hangen.
instructie	Maak na deze bespreking de verbinding naar het onderwerp kanker: lees onderstaande tekst voor: In een school werd er veel gescholden met het woord kanker. Ze riepen van alles wat niet leuk was. Kinderen werden er verdrietig en boos van. Nadat ze met de juf en de meneer er over hadden gepraat hielden de kinderen op met het schelden met kanker. De kinderen wilden graag meer weten over kanker. Maak vervolgens gebruik van de tekst in bijlage 2. Of gebruik een tekst uit het Klokhuis boek (pas dan onderstaande vragen aan). Lees de tekst met de kinderen. Het is een informatietekst over kanker. De kinderen kunnen de antwoorden in deze tekst terugvinden. Vragen:

	1. Wie heeft het woord kanker bedacht? (Meneer Hippocrates) 2. Wat is kanker? (Cellen blijven delen. Wordt dat een klompje cellen dan noemen we dat een gezwel of tumor) 3. Waar komt het woord kanker vandaan? (Van het Griekse woord 'krab'.) 4. Hoeveel kinderen krijgen er kanker in Nederland (per jaar)? (Ongeveer 600 kinderen) 5. Noem eens 3 soorten kanker. (Leukemie, hersentumoren, lymfeklierkanker, niertumoren, bottumoren etc.) 6. Wat kan de dokter doen om te onderzoeken welke kanker je hebt? (Bloedonderzoek, beenmergpunctie, lumbaalpunctie, röntgenfoto, echografie, scan, weefselonderzoek) 7. Hoe behandelt de dokter kanker? (Medicijnen geven = chemotherapie, opereren = chirurgie, bestralen = radiotherapie) 8. Wat is er niet leuk aan de behandeling tegen kanker? (moe, kaal misselijk, niet naar feestjes of naar school kunnen) Nu de kinderen wat meer informatie hebben en weten wat kanker is, begrijpen ze dat schelden met het woord kanker niet kan.
verwerking	Geef de kinderen de verschillende opdrachten en laat ze er een keuze uit maken. Hierbij spreekt u meteen de verschillende niveaus van de kinderen aan. Misschien kiest u er liever voor om alle opdrachten te laten uitvoeren in een circulatie model. Of u bepaalt welke leerling welke opdracht maakt. Opdracht 1: maak een blad over wat je van schelden met het woord kanker vindt. Maak er ook tekeningen bij van wat je er bij voelt. Opdracht 2: maak een collage over de verschillende vormen van kanker. Maak gebruik van de boekjes of de DVD uit les 1 en de site van de VOKK. Opdracht 3: maak een stripverhaal over een kind dat gepest wordt/kanker heeft. Opdracht 4: maak een boekje over ziek-zijn en beter worden.
afsluiting	De kinderen laten aan hun groep de uitgewerkte opdrachten zien en vertellen erbij over hun keuzes.

Les 3: Wij staan voor: niet schelden met het woord kanker.

Doel:

- Kinderen laten verwerken wat ze in les 1 en les 2 hebben geleerd.
- Kinderen proberen het standpunt in te laten nemen, dat zij niet meer schelden met het woord kanker en dat ze ook weten waarom.
- Kinderen het geleerde laten presenteren aan anderen in verschillende vormen.

Benodigheden:

- Materialen uit de voorgaande lessen.
- Afhankelijk van de opdrachten verwerkingsmateriaal.

inleiding	Blik terug op de twee voorgaande lessen door met de kinderen naar de resultaten te kijken. Kijk in het werkboekje en op de wanden/muren naar wat er allemaal al hangt. Geef eventueel nog tijd en ruimte om spullen verder af te maken. Maak de verbinding naar: en wat vinden wij hier nu van?
instructie	We hebben in les 1 kennis gemaakt met kanker en er werkjes over gemaakt. In les 2 hebben we gepraat over schelden met het woord kanker en hebben we veel geleerd over kanker en wat kanker is. We weten er nu al veel van. We maken vandaag een opdracht die iets zegt over het schelden met het woord kanker en hoe we dat aan anderen kunnen laten zien.
verwerking	Geef de kinderen de verschillende opdrachten en ze maken er een keuze uit. Hierbij spreekt u meteen de verschillende niveaus van de kinderen aan. Misschien kiest u er liever voor om alle opdrachten te laten uitvoeren in een circulatie model. Of u bepaalt welke leerling welke opdracht maakt. Opdracht 1: maak een gedicht waar je in laat horen wat je van schelden met het woord kanker vindt. En in het gedicht moeten minstens de woorden voorkomen: kanker, schelden, pijn, verdriet, actie, blij zijn. Opdracht 2: maak een liedje of een rap op een bekende melodie en verwoord hierin wat je van schelden met het woord kanker vindt. Opdracht 3: maak een schilderijtje op canvas en laat zien wat je van schelden met het woord kanker vindt. Opdracht 4: maak een rebus met als uitkomst een zin die laat blijken dat je tegen schelden met het woord kanker bent. Opdracht 5: maak een kort toneelstukje (rollenspel) over een kind dat uitgeschoolden wordt met het woord kanker en er heel verdrietig van wordt. Laat het toneelspel goed aflopen, doordat op het einde de school van het kind een project heeft gedaan over schelden met het woord kanker en dat er niet meer gescholden wordt.

extra	Bedenk met de groep een leuke actie om te laten zien aan de rest van de school wat jullie er van vinden dat er gescholden werd met het woord kanker. Hierbij kunt u denken aan: • Zelf armbandjes maken waarop een tekst te lezen is, die laat zien dat jullie tegen schelden met het woord kanker zijn. • Iets bakken wat je samen kunt opeten met een servet erbij met een tekst: schelden met het woord kanker is vervelend. • De stripverhalen uit les 2 bundelen en in de schoolkrant of op de website van de school zetten. • Een muurkrant maken van alle gemaakte collages. • Een fotoreportage maken van alle uitgewerkte opdrachten uit les 1 en 2 en deze op de site van de school zetten.
afsluiting klas	De kinderen laten aan hun groep de uitgewerkte opdrachten zien en vertellen erbij over hun keuzes.
afsluiting school breed	Maak een presentatie van gemaakte werkstukken op een tentoonstellingstafel of door een optreden op het podium van de school. Op de site van de school of in uw schoolkrant/schoolinformatieblad kunt u laten zien wat u gemaakt heeft met de kinderen en het communiceren naar de ouders.